Z B I O R druków procesowych z XVIII. i XIX. w.

Tom II.

Nr. 1.	Elsner i Wisogierdowie r.1782.	szt. 1.
" 2.	Froelichowie r.1799.	" 3.
" 3.	Goldynga r. 1765.	" 2.
" 4.	Grabowski i Siebeń etc r,1799.	" 1.
" 5.	Grabowscy r. 1799.	" 2.
" 6.	de Grothuz i Piotr Książę kurlandz.r.1779	" 1.
" 7.	Grużyński i Podberescy r. 1799.	" 3.
" 8.	Haudring i Klüchzner r. 1779.	" 3.
" 9.	Haudringowie i Platerowie r. 1780.	" 2.
" 10.	Janowicz i Chodakowscy r. 1799.	" 1.
" 11.	Izraelowicz i Radowicki r. 1799.	" 2.
" 12.	Hryniewicz r. 1774.	" 1.
" 13.	Jezuici toruń. i Magistrat toruń. r. 1724.	" 3.
" 14.	Jasna Góra i Kłobuck r. 1790.	" 2.
" 15.	Jocz i Downarowicz r. 1800.	" 1.
" 16.	Kaczanowska i Brzozowski 1799.	" 1.
" 17.	Kalenkiewicz r. 1760.	" 1.

ULTIMA SUPPLEX INSTANTIA.

Do Assessorskich Ultimæ Instantiæ Sądow J.K.M P.N.M.
In assistentia Jaśnie Oświeconych ex SENATORIO
Jaśnie Wielmożnych ex Equestri Ordine Sędźiow, Miłośćiwych Dobrodźieiow naszych,

Przeciw Kryminałom TORUNSKIM,

Od Collegium Toruńskiego Societatis JESU.
Przez iednego ex eadem Societate JESU
Ore Publico Die ultima 8bris 1724. *wnieśiona.*

Jaśnie Wiel. Mći Panie Kanclerżu Koronny, Dobrodźieiu naß.
Jaśnie Oświeceni Jaśnie Wielmozni Miłośćiwi Dobrodźieie naßi.

Kiedy Inkwizycye Torunskiey niezbożnośći są oddane, kiedy *Criminales pænæ zelosissimo patrocinio* ewinkowane, gdy Honor Boski, Matki iego Nayświętszey, Swiętych Patronow Polskich, y Nieba całego, Magnis Atlantibus ad ultricem vindictam iest złożony, stawam y ia sacra Persona pro sacro argumento in sacrario S. sprawiedliwośći J.O. Miłośćiwych Dobrodźieiow naszych, nie pretenduiąc Divinæ causæ patrocinari, bo tey Służby tuto fulcitur Olympo, ále ábym mogł *crudum lenire effendo dolorem.* Stawaią przy mnie [illegible] aperte wołaią *Justitiam, Justitiam, Justitiam!* wołaią y żebrzą. *Res Catholica* po całym Chrześciaństwie; *Res Politica* po wszystkiey Europie; *Res Catholica & Politica* w tym Krolestwie, u sądu Krola Pana, ktoremu Wiara Katolicka Koronę dała: u Prześwietnego Senatu, o ktorym prawdźiwe to Elogium: *Senatores in Polonia ii sunt, qui Romæ Cardinales, rei Sacræ Statores & Politicæ.* Wołaią y żebrzą u Nayiaśnieyszey Rzeczy-Pospolitey, w ktorey sercu głęboko radicatum Urbana VIII. oraculum: *Domini Poloni tamdiu liberi, quamdiu verè Orthodoxi; ubi enim Spiritus Domini, & Libertas.* Wszak weyrzawszy po całey Europy Krolestwach: *Florentissimæ olim Respublicæ in absolutæ Dominationis Monarchias, & Monarchiarum onera decesserunt.* Zebrze naprzod *Res Catholica* Swiętey sprawiedliwośći. Miłośćiwi Dobrodźieie! uszano-

Possev.

Lipsi:

nowanie, cześć, cultûs Duliæ Swiętych Obrazow, in contestabile to dogma, artykuł to prawdźiwy Wiary naszey. Artykuł wiary: bo in Oriente od Zenonow, Leonow, Izaurykow y innych Iconomachow Cesarzow, niezliczonych Męczennikow Krwią abundê wyprobowany. Artykuł wiary: bo millionami cudow od Boga potwierdzony. Niewspominam innych: w tym Prześwietnym Xięstwie Mazowieckim, przez tę waszę Wiśłę pod Wysogrodem Jacek S. Kamienną Statuę Nayświętszey Matki suchą przeniosł nogą zaym artykułem wiáry super elementa elevatus: á to, iako wiemy, áby był to Polskie ancile od Tatarskiey uchronił zelżywośći. Matko Boga moiego! ná Tatarskie w Toruniu napadłaś Pogaństwo: o to cię bezbozni depcą, rąbią, na publicznym stosie iak złoczyńcę palą: o to cię Nayniewinnieysza y Nayczystsza Panno z Polskiego Miasta wyświecaią. Czy teraz ktoremu

Mácinell: rzeczesz Juliuszowi *Et cur me non vocas Reginam Poloniæ?* Czy się tu twoia prawdźi prophecya? *Ecce enim ex hoc Beatam me dicent omnes generationes?* o toś w Polskim poddáństwie ludibrium: o toś u Toruńczanow przez Pogáńską sobotkę skaczących, iuż nie *Regina Poloniæ*, ale *impiissimo & plebeio dehonestamento Dźieweczka ná stos potępiona*: oto cię blasphemi błogosławią: *ratuy się sieroka Pani, wszak Papistowie powiadaia, że ich ratuiesz.* O paszczęki! o głosy! o ięzyki! nie Pogańskie, nie Ludzkie, nie bestyalskie! *Nie Pogáńskie!* bo Mahomet w Alkoronie tę wielkiego Proroka Matkę, Niepokalanie Poczętą pisze, nie łży: *nie Ludzkie*, naygrubsi w ktorych tylko lumen naturæ nie Evangelij scintillabat, przeciw swoim baecznym Dianom, ob Virginitatis reverentiam, excessivo honore grzeszyli. *Nie bestyalskie*: Pies na Swietnego Pana nie tak się prędko rzuci; blask osoby furorem w nim hamuie, prędzey ná oszarpanego mendyka szczeka. Miłośćiwi Dobrodźie: nie chcę tu accensum ignem accendere: bo serca goreią Pańskie: alta mente perennat dawne y zawsze świeże źielonych lat w Kongregacyach iuramentum: *neq; permissurum ut á meis subditis aliquid contra Tuum Honorem agatur*: *Sodales estis Mariani*: Toruńczanie wasi to poddani: Toruńczanie wasi munici-

pes

liberti, & *improbissimâ licentiâ Libertini*. Niech
pes, wafi tabulas appeluie; ieżeli
każdy ad veraces cōſcientiæ piæ tabulas appeluie; ieżeli
in rebus dubiis, in anguſtiis Mariâ invocando; pomocy nie
odbierał: iákże mowić będźiemy: wgodźinę śmierći: *Sub*
tũum præſidium confugimus; ieżeli honor iey od nas o-
brony mieć nie będźie? Artykuł wiary weneracya O-
brazow SS.. Po cudownych mieyſcach, gdy ie oczom
pobożnym otwieraią, obſeſſa dæmonijs corpora krzyczą, z
ciał ludzkich uciekaią, czuią przy nich præſentē Divûm po-
tentiam. Smielſze Toruńſkie czartem opętane duſze, o to ie
ná ſztuki ſiekaią, rozdźieraią: przyznac muſzę: *plus po-*
teſt dæmon in homine contra DEUM, quàm in ſeipſo: bo
diabeł dyſputuiąc z S. Michałem Archaniołem *de Moy-*
ſi corpore, non eſt auſus inferre iudicium blaſphemiæ;
á zaſz nie Swiętſzy Bog! nie Swiętſza Boſka Matka! niże-
li umarłego Moyżeſza ciało? Co im Swięte Obrazy win-
ne? gimnazilły nie łapały: do ſzkoł nie prowadźiły: za-
prowadźić nie kazały: Miłośćiwi Dobrodźieie; oczywiſte
to dokumentum Pogańſkiey, bieſowſkiey Toruńczanow
złośći, że ſamę Religią Katolicką zhańbić, zelżyć, zpro-
fanowáć; chćieli, iákoż zhańbili, zelżyli, zprofanowali. Ci
tedy Swięći Reges z Bogiem kroluiący coram maieſtate
ſądu tego, u tych, ktorzy im, (nadźieia w Bogu) con-
Reges będą, & cohæredes gloriæ, ći proſzą o Sprawiedli-
wość. Proſi Bog Ukrzyżowany, y odiętą przez Toruń-
czanow wyćiąga rękę; *porrigite iuſtitiam, ſublevate iu-*
dicio. Woła Bog Ukrzyżowany *ſuper numerum vulne-*
rum addiderunt: Złość Zydowſka na Kalwaryi iuż nad
Ukrzyżowanym ſævire poprzeſtała; ślepa Longinow To-
ruńſkich zapalczywość nad tym ſię paſtwiła, ktorego
zelżywość y ſkały nierozumne czuły. Redundat ná Bo-
gá, y ná Matkę iego, ná Swiętych ta ignominia, ktorą zu-
chwali Toruńczanie Obrazom ich bezbożnie uczynili.
Wſzak Prorokowi, tylko niedobry Saul ſtarego płaſzcza
ſztukę udarł, á wutracie Kroleſtwa karę odnioſł. *Scidit Do-* *Vell.*
minus Regnum Iſrael á te hodie: á przecie *plus eſt Sta-*
tuam Cæſaris, quàm veſtem luto aſperſiſſe. Wſzak terre-
næ Majeſtates, læſi honoris Crimen w Obrazach ſwych
windikuią. Coby czynili z Katolikami, Acatholici Prin- *Lips.*

cipes za swoich portretow od Katolikow wiolacyą? Co czynią Swiątobliwie Orthodoxi Reges? *etiam umbræ Regum timendæ, honorandæ*; wszak y w Woysku civiliter umiera, czyi obraz in infami ligno prostituitur? Sæculis celebrandus Ludwik przeszły Krol Francuski, vivente nostrâ memoriâ, ná Genueńskie Miasto szesnaśćie tysięcy bōb rzucić kazał, y trzy iego częśći in abominationē desolationis zbombardował, zá tō tylko, że licentiosa plebs herby iego zhańbiła błotem; lubo tylko Francuskie lilie terrenæ Majestatis są znakami, Obrazy Swięte æthereæ Majestatis są charaktery. Stawa tedy Res Cátholicá, ucieka się ad ázylum sądu tego. Nadgradza Bog millionami cudow Obrazowi Częstochowskiemu że Pogańską dwa razy cięty ręką. Niech nadgrodźi Toruń Matce Boskiey honor restitutione Kośćioła, ktorego ad blasphemias abutitur: niech nadgrodźi Swiętym restitutione Swiątnic, ktore prawdźiwym Panom swoim Katolikom powydźierali. Ze zaś *beneficium est, latronis non pæna, si oblata tantùm restituat*: niech nadgrodźi Toruń *Universæ Rei Catholicæ*,

Lipsius. *per extinctionem publici exercitii* sekty swoiey: niech nádgrodźi per exilium Prædikantow, ktorych, składki y łzy Katolickie karmić y odźiewać muszą. Niech nadgrodźi przez to, áby ta Sekta, *sentiat se ancillam, non liberam, non Dominam*. A da Bog: że hoc felle oswiecone ślepe ich oczy venient in agnitionem veri luminis, gdyż *Ethnici & Judæi ad fidem invitandi, Hæretici etiam cogendi*: w tym punkcie, onym *misereri & connivere, est*

August: *mactare, est perdere*.

Zebrze Sprawiedliwośći *Res politica*. Miłośćiwi Dobrodźieie; wszelkie Magistraty powinne bydź; *forma gregis, candelabra lucentia, Sal populi, ut sapiat; ideæ pacis ut concorditer vivat*. Magistrat Toruński *deformatio gregis* Magistrat Toruński, *Cæci & duces Cæcorum*; Magistrat Toruński *infatuatio populi, turbida Babilon, tumultow causa Principalis, & causa omnium nequissimorum causatorum*. In Synopsi mowię; przed tumultem ná dwie godźiny zamknąć kazali Bramy Mie[illegible] y kramy; przed tumultem kule y prochy rozdawali, przed tumultem kwatery pod komendą Raycow zostaiące, pod sztrofem

30.

30.talerow cùm armis ruſzyli,y to w kwaterach ſamych
tylko Heretykow,nieKatolikow,toć nie na obronęKatoli-
kom, Jezuitom y Studentom; w tumulcie do ſtrzelania ná
Collegium; na Synow Szlacheckich Studentow,Zołnie-
rzy ſwych animowali; po tumulcie winowaycow nie i-
mali; *P. Prezydent ex rebus peſſimis glorioſus* cum *Cri-*
minali iniuria, tak Swiętych & primæ gloriæ Sadow, z
tego ſię chwalił y chlubił, że z tey matni kieſſenia wyniśł
maia; głoſić tam execrabile facinus zakazywali, głoſzą-
cych y utyſkuiących więźili; palenie ObrazowKommen-
tem Jezuickim rozpiſali,y garła ſwoie (iákoSekretarz ich
tu w Warſzawie)inwadyowali;ługMieyſkich;Widemaiera
Sekretarza iako executrices nefandi Conſilij ſui mánus,ad
corporales inquiſitiones Cõmiſſoriali decreto deſtynowa-
nych,y wolą J.K.M.P.N.M.ad ſtatuitionem rozkazanych
tu nie ſtawili;toć, *pallet reus Magiſtratus ne evidentiore*
Criminum Complicitate convincatur. Z tego tedy wſzyſt-
kiego pociągam ich ad culpam & ad pænam. Jeżeli bo-
wiem u Auguſtyna S.& in omni foro; *qui deſinit obvia-*
re cùm poteſt, conſentit; ieżeli u Juſtiniana *par eſt, delin-*
quere, & delinquentes non prohibere; ieżeli u Salviana
prawie de jure Gentium; *in cuius manu eſt ut prohibeat,*
iubet agi ſi non prohibet admitti. Nie ia ále Chryzo-
ſtom S. to do ciebie Magiſtracie Toruńſki, co do Senatu
Antiocheńſkiego mowi, y konwinkuie; Swawolna pars *ApudGrotium l. 2. cap. 21.*
gminu w tym mieśćie, Teodoſiuſza Statuę cum ludi-
brio ſprofanowali: ćiągneło ná nich Woyſkoy nieubła-
gany gniew Ceſarſki; lękali ſię niewinni, & non com-
plices, ręce wyćiągał diſſymuluiący w takich zbrodniach
Senat; o rádę Swiętego Káznodźieie Chryzoſtoma proſi;
on ich ad tolerantiam pænarum tylko mogł & ad páti-
entiam Christianam animować;*Ecce facinus paucorum fu-*
it, accuſatio in omnes fertur; ob hoc ipſum (tak mowi do
Senatu całego Miaſtá) *fer pœnas,& ultima lue ſupplicia,*
quòd non adfuiſti, quód non prohibuiſti, quòd inſanientes
non retinuiſti, quód pericula non ſubiiſti pro ſalute Impe-
ratoris; (á co zá ſalus Imperatoris w iego Statuach ?)
Particeps non fuiſti facinorum (iáko Magiſtrat powiada
Toruńſki,nie nachodźili,StätuasSwiętych, y Obrazow nie

palili;) *laudo hoc, & boni accipio: sed nec, quæ fiebant, impediiſti, hoc verò iam dignum accuſari.*. Coż mowić? gdyście na tumult zawołali, gdy kule y prochy rozdawali, do aggreſſyi animowali: *hoc verò iam dignùm condemnari.*

Upadaią tu do nog Miłościwych Dobrodźieiow w Heretyckim iarzmie ięczący Toruńſcy Katolicy. Ubogi Katolik pogłowne bogatemu rowne Kupcowi, Lutrowi daie. Katolik ślubu brać y żenić ſię bez woli Prezydenta nie może; á coż to zá aſſyſtencya Parochii? gdy ſię żeni bez tey woli, więzienia y ſztrofy wielkie cierpi; nie ieſt że to Angielſki papatus? Katolik Sługa w Swięta Matki Boſkiey, Mszy ſłuchać nie może; prze Bog! y Zydzi tego nie zabraniaią. Nayſprośnieyſzymi pracami y publicznymi w te Swięta bywa nárzucony; w tym Páńſtwie Tatarowie do Baieranow wolność maią. Converſorũ ad fidẽ orthodoxã Kamienice Konfiſzkuią. Miłościwi Dobrodźieie prawdźiwym Londynem pod Angielſkiemi prawami nie Polſkiemi Toruń widzę. Niepodobna nieznośnych aggrawacyi ná fortunie, ná honorze, tu wyrachować; słowem rzekę; áni w Krolewcu y Holandyi Kośćioł Rzymſki, áni w Konſtanynopolu Kośćioł Grecki tey nie cierpi Tyrannij, iáko ſub Rege orthodoxo, ſub Fide Catholicæ Regnante, cierpią Katolicy w Toruniu Mieśćie Polſkim. Zaczym tẽ viva Chriſti mẽbra, non arida & reſciſſa, ci Fratres Chriſti, te zawſze poſłuszne dźieci, ci fideles ſubditi, do poſtronnych potencyi i nigdy nie zaglądaiacy z płaczẽ wołaią, ad Vicariam DEI Poteſtatem; do Miłośćiwych Oycow ſwoich, do Panow dobrotliwych ſwoich; orphanorum ſitis adjutores. Supplikuią puſillus grex Chriſti, Zakonni ludźie tyle aggreſſyami Toruńſkiemi zdezolowani, ſub alas miłośćiwych Panow, od tych accipitrow uciękaią; ſupplikuią Kośćioły, Cmentarze, ktore u nich w mnieyſzym reſpekcie niż Toruńſkie karczmy, z płaczem o ſecuritatẽ dalſzą żebrzą; ktora być nie może ſkuteczniey ſzą, iako gdy totius Magiſtratûs prærogativa cała wſzyſtkie ſubſellia & publica Officia ná Katolickie Oſoby będą przeniesione. Maią Katolicy iuż Divorum Regum Reſcripta, Zygmunta y Władyſława, maią Konſtytucyą 1638. że

ad

ad medietatemMagiſtratuum pod winą 500. czerwonych złotych powinni być przypuſzczeni: y te prawa in contemptu & in volumine legum tylko butwieią: gdy teraz do ſamey tey przyidźie exekucyi: Miłośćiwi Dobrodźieie; *non eſt præſentis flagitii pæna, anteactorum decretorum in reum executio*: trzeba tego węża ná głowę zetrzeć, *Moab ſit ſervus Jzraeli gdy rebellis*. Zebrze Juſtitiam *Res Catholica & Politica* Krolestwa tego. Miłośćiwi Dobrodźieie: bezKonſtytucyi, y woli całey Rzeczy-Poſpolitey y Jezuici y nikt Akademij erygować nie może, y nie waży ſię; *Toruń Civitas duræ Cervicis, ob contemptum & audaciam Rupella* to *Polſka*, Panow właſnych Panią ſię czyni. Akademią otworzyli: nayiadowitſzych z Berlina, Hamburgu, Lipſka & ex malæ terræ finibus Scholiregow y Scholarow zaciągaią; co nayokrutniey boli, Catholico corio onym płacą. Detryment przez to cierpi Wiara S.: bo *in hac Schola peſtilentiæ naſcuntur peſtes*, proſtych Katolikow zarážaiące: y teraz áctu ſiedmiu Katolikow do ſwych baiek namowili, y áctu ich contra Decreta Konſerwuią. Detryment cierpi Wiara S., bo tym Kanaſem ná wſzyſtkie Pruſkie Miaſta ta eluvies wypływa, y Hereśćie: bo ex hoc nequitiæ armamentario nayzłośliwwychodzą h[illegible]tolickiey Religij, áko y tumultu wſzyſcy Gimnaziſtowie [illegible]tami ſię być znayduią. Detryment cierpią & leges Patriæ: przeciw Konſtytucyom ta charybdis ná zamącenie Securitatis publicæ y ná pożarcie duſz paſzczękę otworzyła: bo ſię tu uczą *futuri Cives á peſſimis, ut ſtudiosè mali ſint*: bo ſię tu uczą ut eam Patriam velint, iáką in burzliwa Cu- *Quinctil.* do ziemſkich Miniſtellow záiadłość malować in raſis tabulis zwykła. Otworzyli y Drukarnią bez Konſenſu J. K. M. P. N. M. Drukarnią? Officinam blaſphemiarum przeciw Niebu & contraMaieſtates in terris adorandas, iáko paſzkwile tu czytane authenticum ſą documentum Drukarnią? perpetuum archivum Sekty & præſidium: mutum os & in luſtra vocale: tą niemą paſzczęką futuris ſæculis nigdy blaterare nie przeſtaną. Exigentia tedy Rei Catholicæ, Sacro-Sancta tey Korony Statuta pretenduią, ábyśćie Miłośćiwi Dobrodźieie Gymnaſium

 in

in anathema oblivionis demoliować, Drukarnią całe znieść Swiętym dekretem rozkazáli.

Ze zaś *Impius cùm in profundum venerit contemnit:* Prov. 18. oſobliwie Toruńſcy Heretycy tylko ſą od Katolikow *tolerati, nullius iuris tolerantes*: tyle præjudicata liczemy że Decreta J.K.M. maią tylko ut activa non paſſiva. Suplikuiemy Miłościwi Dobrodźieie o taką ſanciēdorū exekucyą ktoraby, honorem DEI, honorem judicatu, honorem J.O. Sędźiow bez dylacyi, quæ ſemper friget, inſtantaneè utrzymała. Mogłbym tu pro domo mea ba butire: ále rany Braci moich Heretycką zádane ręka te im ſą Acto. 5. Characteres gloriæ, *pro Nomine JESU contumeliam pati. Pænas criminales* nie wſpominā. *Clericus ſangvinem non ſitio.* Przyznać ſię ultimariè muſzę, że mi poſtrōne terriculamenta, niebeſpieczne Konſekwencye, Cudzoziemſkie implikancye, á ſeveriore ſtylo uſta zámykały, á te nic inſzego nie ſą tylko *tumultuaria partis Spargamenta, non ſolidi opinio periculi*: ále wierzę Miłościwi Dobrodźieie; nie tak S. Kaźimierz Patron Polſki od Toruńczanow ſpalony, żeby nie mogł Kroleſtwa ſwego Krolewic poſiłkowáći, ako Litewſkie Woyſka poſiłkował: wierzę: nie tak B. Staniſław Koſtka Patron Polſki od Toruńczanow ná ſztuki poszarpany, żeby Oyczyzn[illegible]ſwey podać rę[illegible] [illegible] ák podał pod Chocimēm przeciw całey potencyi Otomańſkiey. Zyie; Zyie Nayświętſza Matka lúb od Toruńczanow porąbana y ſpalona, ieżeli pridem Cœlum & terra S. Bern: ruiſſent ſi precibus MARIA non ſuſtentaſſet; utrzyma ſwe Kroleſtwo, utrzyma ſwą Koronę Polſką. Wierzę ná koniec y przyſięgę *vivit Dominus in cuius conſpectu ſto: facite iuſtitiam & iudicium, ſublevate vi oppreſſum, & erit pax in finibus veſtris, unus fugabit decem millia.*